

פרשת נְצָבִים — התשובה

מצנת התשובה היא אחת מתרי"ג המצוות, אבל נחלקו מוני המצוות מהו הפסוק בתורה שממנו נלמדת מצנה זו.

לדעת הרמב"ם, המקור בתורה למצנת התשובה הוא הפסוק בפרשת נשא (במדבר ה ז) "וְהִתְדוּ אֶת חַטָּאתָם אֲשֶׁר עָשׂוּ". לדעתו, עיקר התשובה הוא הוידוי, וכמו שכתב בהלכות תשובה (פרק א הלכה א): "כל המצוות שבתורה, בין עֲשֵׂה בין לֹא תַעֲשֶׂה, אם עבר אדם על אחת מהן, בין בזדון בין בשגגה, כשיעשה תשובה וישוב מחטאו חייב להתוודות".

גם לדעת "ספר החינוך" (מצנה שסד) עיקר התשובה היא הוידוי בפה.

ומה כל כך חשוב בוידוי? איך פעולה טכנית של הוצאת מילים מהפה יכולה להיחשב לעיקר של התשובה?

יש לכך שתי סיבות:

סיבה ראשונה: כאשר אדם מתוודה בפיו הוא מגלה את דעתו שהוא מאמין שיש בורא לעולם שמשגיח ושומע את מה שהוא אומר.

סיבה שנייה: כשאדם מתוודה בפיו יש סיכוי גדול יותר שהוא ייזהר שלא לחזור לדרך החטא.

רבי יצחק מקורביל, בעל הסמ"ק (ספר מצוות קטן), סובר שהמקור למצנת התשובה הוא בפסוק שנאמר אצלנו ב"פרשת התשובה": "וְשָׁבַת עַד ה' אֲלֵהֶיךָ וְשָׁמַעְתָּ בְּקוֹלוֹ" (ל ב). לדעתו, הפעל "וְשָׁבַת" פירושו ציווי: "שוב!"; אבל הרמב"ם סובר שפסוק זה הוא הבטחה שעתידיים ישראל לחזור בתשובה, והפעל "וְשָׁבַת" פירושו "אתה עתיד לשוב", ואין כאן ציווי. לדעתו, הפרשה מתארת את התשובה של עם ישראל במסגרת תהליך הגאולה העתידה.

וכך כתב הרמב"ם בהלכות תשובה (פרק ז הלכה ה): "כל הנביאים כולם ציוו על התשובה, ואין ישראל נגאלים אלא בתשובה, וכבר הבטיחה תורה שסוף ישראל לעשות תשובה בסוף גלותם ומיד הם נגאלים, שנאמר: 'וְהָיָה כִּי יָבֹאוּ עֲלֶיךָ כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הַבְּרָכָה וְהַקְּלָלָה אֲשֶׁר נָתַתִּי לְפָנֶיךָ... וְשָׁבַת עַד ה' אֲלֵהֶיךָ... וְשָׁב ה' אֲלֵהֶיךָ אֶת שְׁבוּתָךְ וְרַחֲמָךְ, וְשָׁב וְקִבְּצָךְ מִכָּל הָעַמִּים' (דברים ל א–ג)".

רואים בפסוקים אלה שיש קשר הדוק בין השיבה לארץ ישראל לבין החזרה בתשובה אל ה'.

המלבי"ם בפירושו לפסוק זה כתב שבחוץ לארץ אי אפשר להגיע לתשובה שלמה כי הרבה מהמצוות תלויות בארץ ישראל ובבית הבחירה.

הוסיף על כך בעל ה"חתם סופר": מכיוון שחטאנו בארץ ישראל ונענשנו ביציאה לגלות, לכן התשובה השלמה צריכה להיות בארץ ישראל במקום שבו חטאנו.

המלבי"ם בפירושו לפרשתנו מדקדק בלשון התורה, ומצביע על הבדל בין התשובה שבחוץ לארץ לבין התשובה שבארץ ישראל. בשלב הראשון של התשובה, שנעשית בחוץ לארץ נאמר: "וְשָׁבָתָ עַד ה' אֶל־הַקֹּיף" (ל ב); ואילו בשלב השני של התשובה, לאחר ששבו לארץ ישראל נאמר: "כִּי תָשׁוּב אֵל ה' אֶל־הַקֹּיף" (ל י). מה משמעות ההבדל בין התשובה הראשונה "עד ה'" לתשובה השנייה שבארץ ישראל שהיא "אל ה'"? פירש המלבי"ם: "עד ה'" פירושו שה' עומד עדיין מרחוק, ו"אל ה'" פירושו שה' עומד מקרוב. רק בארץ ישראל, אָרְץ אֲשֶׁר ה' דָּרַשׁ אֹתָהּ, אפשר להגיע לקרבה הגדולה ביותר לקב"ה, בניגוד לחוץ לארץ ששם אין השכינה שורה.

ההבדל בין "עד ה'" לבין "אל ה'" מופיע גם בהפטרה של "שבת שובה": הנביא הושע קורא לעם ישראל: "שׁוּבָה יִשְׂרָאֵל עַד ה' אֶל־הַקֹּיף", אבל בהמשך: "קָחוּ עִמָּכֶם דְּבָרִים וְשׁוּבוּ אֵל ה'" (יד ב-ג). גם כאן מבאר המלבי"ם שבחילה צריך לשוב אל מה שהתרחקו ממנו וצריך להגיע רק עד ה', אבל אחר כך צריך להוסיף ולהתקרב עוד יותר אל ה'.

יהי רצון שנזכה אנחנו וכל ישראל לשוב עד ה' ואל ה', לשוב בתשובה שלמה לקיום כל המצוות בארץ ישראל.

כתיבה וחתימה טובה!